

Litauen och nordöstra Polen

17-25/6 – 2006

Text och foton: Johan Moberg (johan.moberg@passagen.se)

Vit stork, Bialowieza, 22/6-2006.

Jag och Gustav Asplund hade bestämt oss för att det var dags för en resa. Idén denna gång var att uppleva de gamla kultur- och skogslandskap som finns i Baltikum och nordöstra Polen. Eftersom jordbruket inte är alls lika rationaliserat och utdikningen inte lika omfattande som i Sverige så har dessa miljöer helt andra naturvärden än vi är vana med. Detta tillsammans med det faktum att länderna ligger i sydost gjorde att vi förväntade oss att frossa i storkar, sommargyllingar, hackspettar och annat trevligt.

Samtidigt var planen inte att göra någon skådarresa i ordets mest renodlade betydelse, utan att uppleva fåglar, natur och kultur i en skön blandning.

Resrutt

Vi skulle ta bilfärjan från Stockholm till Riga (runt 3000kr t/r för bil plus två pers i billigaste dubbelhytt) och därifrån åka direkt till Litauens östersjökust, för att besöka Kuriska näset och floden Nemunas delta. Därifrån skulle färden gå till nordöstra Polen och våtmarksområdet Biebrza. Sedan gällde standardrutten att via Siemianowska åka vidare söderut till Bialowieskas skogsområden. Tillbakavägen via sydöstra Litauen och Vilnius.

Vägarna i Litauen är genomgående av god kvalitet – klart bättre än de polska. För den som inte har något emot att se lite av Baltikum kan därför ovanstående rutt rekommenderas som ett alternativ till polensskådarens vanligare tur via Gdansk/Gdynia.

Boende och priser

Boende kostar mellan 85 och 150kr per person och natt och då inkluderade de dyrare alternativen frukost. I nästan samtliga fall gäller detta små hotell eller pensionat vi hittar längs vägen. Vi har inte förbokat någon övernattning, men endast ett av ställena vi frågar på är fullt. Över huvud taget ser vi mycket få turister på resan och utanför Vilnius kommer de turister vi ser från Baltikum, Vitryssland eller Ryssland. Skådare ser vi inga alls, men det kan ju bero på att vi reser lite efter den bästa tiden.

På enklare restauranter kostar huvudrätterna runt 30kr och en öl runt en tia. Bensinen ligger på knappa 9kr litern. Allt inkluderat går resan på 4500kr per person.

Beskrivning dag för dag

17/6

Båten anländer Riga vid 11 lokal tid och vi beger oss genast söderut. För att få lite avbrott i bilåkningen bestämmer vi oss för att stanna till vid slottet Rundāle i södra Lettland. Det är en mycket vacker byggnad (ritad av samma kille som gjorde vinterpalatset i St. Petersburg) och den ligger i en trevlig slottspark. Som fågellokal är det säkerligen inget speciellt, men vi får ändå stifta vår första bekantskap med ett antal vanliga och halvvanliga baltikumarter. I en liten damm precis vid parkeringen sjunger ett antal **trastsångare** och ett gäng **svarttärnor** flyger runt. **Höksångare** sjunger i parken. Bakom slottet ligger en liten dunge som ser ut att kunna vara riktigt trevlig lite tidigare på morgonen – vårt tiominutersbesök i stekande eftermiddagssol är dock ändå tillräckligt för att en **mellanspett** ska jama till och sedan hoppa fram och visa sig fint i ett träd. Som avslutning kommer en **mindre skrikörn** spelflygande rakt över slottsparken. Det känns lite som att försommarskåda i sydsverige, med skillnaden att det man hoppas ska hända faktiskt händer.

Via Eleja och Sialuliai åker vi vidare mot östersjökusten. **Vit stork** är riktigt vanlig och sammanlagt ytterligare tre **skrikörnar** ses längs vägen. När vi kommer fram till Kretinga har klockan hunnit bli runt sju, och eftersom vi läst att hotellen ofta är fullbokade i kuststäderna stannar vi på ett litet hotell vid namn Vienkiemis strax norr om staden. Vi stiftar här vår första bekantskap med Litauernas vurm för snidade trädvärgar – de finns såväl i hotellträdgården som i restauranten. Senare under resan ska vi se betydligt fler. Middagen intas i kuststaden Pallanga, en riktig sommarpartystad där restauranterna försöker överrösta varandra med live-uppträdanden av de senaste Litauiska popstjärnorna. Liksom i nästan alla andra städer hör vi sjungande **gulhämpling** i gapet mellan två musikframträdanden.

18/6

Dagens huvudmål är Kuriska näset, som man kommer till via en kort båtfärd från Klaipeda. Näset är en stor sanddyn som sträcker sig från Klaipeda och ner genom den ryska enklaven kring Kaliningrad. Den erbjuder ett mycket spektakulärt landskap och är väl värd ett besök även om den knappast är något speciellt som fågellokal. Vi noterar i alla fall ett gäng **gravänder**, några **trädlärkor** och en **stenknäck**.

På eftermiddagen kommer vi till Nemunas deltaområde och skådningen kan börja på allvar. Området är stort och lite oöverblickbart, men lite på chans gör vi ett första stopp vid besökscentret väster om Rusne. Härifrån går en rätt trevlig traktorstig längs en kanal och en

kortare promenad bjuder på **pungmes** och sjungande **sommargylling**. Vi tar oss därefter norrut till några större dammar strax öster om Uodstadvaris. Över trädriddan ser man att dammarna innehåller en hel del **svarttärnor**, men vi hittar inget bra ställe som ger överblick. På en sandrevel i kanalen norr om dammarna hittar vi istället ett femtiotal 2K **dvärgmåsar** samt två vardera **större** och **mindre strandpipare**. Den som ska skåda mer fokuserat i detta område rekommenderas att leta reda på information om bra obsplatser på förhand!

Vi hittar ett boende i Rusne och efter middag i Silute beger vi oss på vattensångarjakt. Här har vi faktiskt läst på och vet att ett bra ställe att leta är Rupkalviai längs vägen mellan Silute och Rusne. Området är väldigt vackert med vidsträckta fuktängar; riktig vattensångarbiotop med andra ord. Det tar inte lång tid förrän vi hör den första **vattensångaren** sjunga. Just under sångstroforna liksom sträcker den på sig där den sitter i en tuva, och vi får riktigt fina obsar i den sista kvällssolen. Så småningom sätter en individ till igång på ängen mitt emot.

Vattensångare, Rupkalviai 18/6-2006.

På tillbakavägen till pensionatet satsar vi på slönnattsångarskådning genom att köra långsamt med nedvevade rutor. Denna tveksamma taktik är tillräckligt bra för att hänga in två **flodsångare**.

19/6

Vi kör tidigt österut via Taurage, Jurbarkas och Sakiai. Först var vi tveksamma om vägarna skulle vara okej, eller om det hade varit smartare att åka tillbaka till Klaipeda och ta motorvägen. Oron visar sig dock obefogad och resan flyter på riktigt bra. Ner över gränsen till Polen och vid tretiden (man tjänar en timma på tidsskillnaden mellan Litauen och Polen) når vi Goniadz i utkanten av Biebrza. Det finns en utmärkt roadrunnerartikel om skådning i området och på tips från denna tar vi in på hotell Zbyszko för två nätter. Vettigt pris (125 zloty för ett dubbelrum) tillsammans med möjlighet att få frukost så tidigt på morgonen man vill gör detta till ett perfekt boende. Den som vill spendera mer pengar kan bo på Bartek som ligger ett hundratal meter ner precis vid själva våtmarken. Dock skulle det visa sig att det går alldeles utmärkt att sitta på Barteks restaurants altan och slöspana med en öl i handen utan att för den skull bo där.

Efter biljett- och kartinköp (man behöver biljett för att få vistas i nationalparken) i besökscentret i Osowiec-Twierdza beger vi oss till ett fågeltorn strax norr därom. En **vassångare** sjunger och en **härfågel** och en **mellanspett** flyger förbi. Vi tar oss sedan tillbaka till Goniadz, spanar lite på stan och hamnar så småningom på Barteks altan. Enstaka **svarttärnor** och ett par **rödspovar** flyger runt. Tidigare år verkar det enligt andra rapporter funnits en koloni vitvingade tärnor här, men inga syns till (och vi ser inga någonstans i Biebrza senare heller).

För att chauffören äntligen ska få en välförtjänt middagsöl så bestämmer vi oss för att strunta i vattensångarlokalen vid Kuligi och istället satsa på tornet precis norr om Goniadz. Vi går bet på vattensångare och får trösta oss med en **havsörn** som sitter ute på våtmarken. För våra ögon ser inte heller biotopen riktigt lika het ut som vid Rupkalviai eller, som det ska visa sig, vid Kuligi.

20/6

När vi kommer ut från hotellet sitter en **lundsångare** och sjunger precis utanför. Vi kör direkt upp till en parkering öster om Kuligi där en vandringsled ("red trail" på kartan som säljs i besökscentret) börjar. Biotopen visar sig vara skog av något skiftande karaktär, mest sumpskog. Riktigt spännande med andra ord! När vi efter några hundra meter kommer fram till en glänta får vi en kort obs på en förbiflygande **svart stork**. Strax därefter hoppar en hackspett som visar sig vara en hona **vitryggig hackspett** fram i ett träd strax intill vägen. Vandringen fortsätter och skogen är riktigt häftig – **gran-** och **grönsångare** är extremt talrika och dessutom noterar vi två **mindre flugsnappare** och en **mindre skrikörn**.

Lunchen intas på vägen mellan Kuligi och Woznawies. Det är återigen en riktigt läcker biotop med fuktängar och skogsdungar. En rovfågel sitter i motljuset i ett träd en bit bort, och när det lyfter visar det sig vara ännu en **mindre skrikörn**. Den bjuder sedan på riktigt fina obsar när den flyger upp och ner mellan trädet och marken nedanför. Riktigt förvånade blir vi när vi plötsligt får höra en **vattensångare** sjunga; det är ju mitt på blanka dagen, men tydligen kan de sjunga sporadiskt även då om andan faller på.

På tillbakavägen gör vi en avstickare till några dammar vid Wojdy söder om Rajgrad. Det är ett småtrevligt ställe som bland annat hyser resans enda **blåhakar**.

Den tidiga kvällen tillbringas återigen på Barteks altan. Inga sensationer, men en **kungsfiskare** har den goda smaken att emellanåt sitta och vila på bryggan just utanför altanen.

Efter middagen kör vi till Barwik där en traktorväg går ut över själva våtmarksområdet. Framför allt är detta en spelplats för dubbelbeckasin men den säsongen är ju förbi, så vi hoppas mest att komma ut lite i våtmarken och kanske se lite mer tärnor och annat. Det visar sig dock vara mer busk- än våtmark och vandringen ut till tornet är rätt seg. Väl där ser vi inte heller någon speciellt, förutom enstaka **svarttärnor** och en bortflygande **svart stork** på aphåll.

21/6

Vi drar tidigt söderut mot Siemianowska. På vägen dit får vi äntligen syn på resans första **turturduvor** då fyra ex sitter på en telefontråd. I enlighet med tipsen i Roadrunner kör vi från

Szymki ner mot en pumpstation och en järnvägsbank i sjöns nordöstra del. Där finns **svarttärnor** i ett hundratal såsom beskrivits i tidigare rapporter, men **vitvingade tärnor** och **skäggtärnor** syns först inte alls. Åtminstone den förra ska ju vara riktigt talrik. Till slut hittar vi ett par stycken av vardera arten, men vitvingad tärna måste haft ett riktigt dåligt år i år i just det här området.

Ute på sjön finns också diverse annat smått och gott. En simandsflock flyger upp då och då och visar sig innehålla **kricka**, **bläsand**, **årta**, **skedand** och **snatterand**. Runt fem **ägretthägrar** står och jäser. Sjön är rätt svåröverblickbar, men då och då flyger någon vadare upp från en avlägsen tuva och vi lyckas få in **brushane**, **rödbena** och **svartsnäppa**. Av svarthalsad dopping ser vi intet, men det kan bero på att sjöns enda ordentliga skrattnåskolloni finns långt bort i ost, och eventuella doppingar i den trakten är utom synhåll.

Vi kör sedan skogsvägen från Janowo ner mot Bialowieska. Vägen är guppig (och Corollan gammal och känslig), men långsamkörning med öppet fönster visar sig vara en ganska bra taktik för att känna av var det är mycket fågel. Ett par stopp längs vägen ger några **mellanspettar**, **mindre flugsnappare** och **halsbandflugsnappare**. Dessutom är skogen riktigt vacker med gamla höga träd med grova stammar. Boende hittar vi i Bialowieza.

Kvällen ägnas mest åt pizza, öl och fotboll, men vi gör även varsin liten promenad i slottsparken vid Bialowieza, som toppar med en **brandkronad kungsfågel**.

Gammelskog, Biatowieza, 21/6-2006.

22-26/6

En morgonpromenad längs skogsvägen vi körde dagen tidigare ger mer av samma arter. Precis innan vi ska dra vidare hoppar dessutom två **tretåiga hackspettar** fram till ett träd vid vägen.

Vi kör därefter tillbaka mot Litauen. Väster om Druskinnikai passerar vi ett väldigt vackert kulturlandskap och bestämmer oss för att leta boende i området. Vi följer ett par boendevägs skyltar in på små grusvägar och noterar bland annat **ängshök**, **varfågel** och en **turturduva**, men tyvärr inget ledigt boende. Då det snabbt närmar sig middagstid och varje

boendeletningsförsök tar minst 45 minuter på de knaggliga grusvägarna ger vi upp och åker istället in till Druskinnikai.

I och med detta avslutas mer eller mindre skådningen för den här resan. Vi bor en natt i Druskinnikai och två nätter i Vilnius. Ett ställe som inte har det minsta med fågelskådning att göra men som ändå inte får missas om man har vägarna förbi är Gruto Parkas strax öster om Druskinnikai. Här har man samlat alla Lenin-, Stalin- och andra sovjetstatyer som revs ner i samband med självständigheten 1991. Ackompanjerad av sovjetisk kampmusik spelad från högtalare i gamla vaktorn går man och tittar på de monumentala statyerna och läser inte alltid så sakliga texter om Sovjets illdåd och Litauernas hjältemodiga motstånd. Tydligare än så kan nog inte bilden av en liten nation som rest sig ur ockupation bli.

Artlista

Smådopping

1sp vid Goniadz 20/6.

Skäggdopping

Bland annat ett 10-tal i Siemianowska 21/6.

Storskarv

Vanlig.

Ägretthäger

Ca 5ex vid Siemianowska 21/6.

Gråhäger

Vanlig.

Svart stork

1ex vardera vid ”Red trail” och Barwik 20/6.

Vit stork

Vanlig.

Knölsvan

Vanlig.

Gravand

Runt 5ex på Kuriska näset 18/6.

Bläsand

Runt 10ex vid Siemianowska 21/6.

Årta

1ex vid Goniadz 19/6, 2ex vid Siemianowska 21/6.

Kricka

Runt 50ex vid Siemianowska 21/6.

Snatterand

Ett 10-tal ex vid Siemianowska 21/6.

Gräsand

Vanlig.

Skedand

1ex vid Siemianowska 21/6.

Vigg

Ett 20-tal vid Siemianowska 21/6.

Knipa

Ett par ex på olika lokaler.

Storskrake

1ex överflygande vid Wojdy 20/6.

Havsörn

1ex Goniadz 19/6, 1ex vid Wojdy 20/6.

Ängshök

Sammanlagt runt 5ex, alla hanar sågs längs vägarna.

Brun kärrhök

Vanlig.

Sparvhök

Ett par ex sammanlagt under resan.

Ormvråk

Vanlig.

Mindre skrikörn

Sammanlagt runt 10 skrikörnar sågs. Runt 3/4 av dessa bestämdes till mindre skrikörn, resten var troliga mindre skrikörnar.

Lärkfalk

1ex Nemunasdeltat 18/6, 1ex norr om Osowiec-Twierdza 19/6.

Vattenrall

1ex Goniadz 20/6.

Kornknarr

Sammanlagt runt 10 ex på olika lokaler.

Rörhöna

1ex vid Siemianowska 21/6.

Sothöna

1ex i en liten damm väster om Druskinnikai 22/6.

Trana

Ett 10-tal på olika platser i Biebrza.

Mindre strandpipare

2ex vid Uodstadvaris, Nemunasdeltat, 18/6.

Större strandpipare

2ex vid Uodstadvaris, Nemunasdeltat, 18/6.

Tofsvipa

Vanlig.

Brushane

2ex vid Siemianowska 21/6.

Enkelbeckasin

Vanlig.

Morkulla

1 spelflygande vid Barwik 20/6.

Rödspov

2ex vid Goniadz 19-20/6, 2ex vid Siemianowska 21/6.

Svartsnäppa

Runt 5ex vid Siemianowska 21/6.

Rödbena

Vanlig.

Skogssnäppa

1ex vid Siemianowska 21/6.

Dvärgmås

50 2K vid Uodstadvaris, Nemunasdeltat, 18/6.

Skrattmås

Vanlig.

Fiskmås

Vanlig vid östersjökusten, annars ej sedd.

Silltrut

Vanlig vid östersjökusten, annars ej sedd.

Gråtrut

Vanlig vid östersjökusten. Dessutom fanns några ex obestämd gråtrut/kaspisk trut vid Siemianowska 21/6.

Havstrut

Vanlig vid östersjökusten, annars ej sedd.

Fisktärna

Vanlig.

Småtärna

1ex vid Uodstadvaris, Nemunasdeltat 18/6, 2ex vid Siemianowska 21/6.

Svarttärna

Vanlig.

Skäggjärna

2ex vid Siemianowska 21/6.

Vitvingad tärna

2ex vid Siemianowska 21/6.

Ringduva

Vanlig.

Skogsduva

1sp Bialowieza 21/6.

Tamduva

Vanlig.

Turkduva

Vanlig.

Turturduva

4ex sydost om Bialystok 21/6, 1ex väster om Druskinnikai 22/6.

Gök

Vanlig.

Tornseglare

Vanlig.

Kungsfiskare

1ex vid Goniadz 20/6.

Härfågel

1ex norr om Osowiec-Twierdza 19/6, 1ex vid Kuligi 20/6.

Göktyta

1sp vid Wojdy 20/6, 1ex i parken vid Bialowieza 21-22/6.

Gröngöling (/Gråspett)

1 trolig Gröngöling hördes och sågs snabbt i parken vid Bialowieza 21/6. 1 nyligen trafikdödad juv strax norr om Siemianowska 21/6.

Större hackspett

Ett antal familjegrupper vid "Red trail" 20/6.

Vitryggig hackspett

1 hona vid "Red trail" 20/6.

Tretåig hackspett

2ex i Bialowieska 22/6.

Mellanspett

Sammanlagt runt 5 observationer vid Rundäle, runt Goniadz och i Bialowieska.

Ladusvala

Glädjande vanlig.

Hussvala

Vanlig.

Backsvala

1ex Rusne, Nemunasdeltat 18/6.

Trädlärka

Runt 5ex på Kuriska näset 18/6.

Sånglärka

Vanlig.

Ängspiplärka

Vanlig.

Trädpiplärka

Vanlig.

Gulärta

Vanlig.

Sädesärta

Vanlig.

Gärdsmyg

Relativt vanlig.

Järnsparv

Relativt vanlig.

Rödhake

Vanlig.

Näktergal

Relativt vanlig.

Blåhake

2ex vid Wojdy 20/6.

Svart rödstjört

Enstaka ex i mer eller mindre varje by man stannar.

Rödstjört

1ex i Palanga 17/6.

Buskskvätta

Vanlig.

Stenskvätta

Enstaka ex på olika platser.

Koltrast

Vanlig.

Björktrast

Vanlig.

Taltrast

Vanlig.

Rödvingetrast

Enstaka, bland annat vid Kuriska näset 18/6.

Gräshoppssångare

Enstaka sjungande på olika platser.

Flodsångare

2sj öster om Rusne 18/6.

Vassångare

1sj norr om Osowiec-Twierdza 19/6, 1sj vid Goniadz samma kväll.

Sävsångare

Vanlig.

Vattensångare

2sj Rupkalviai, Nemunasdeltat 18/6, 1sj mellan Kuligi och Woznawies 20/6.

Kärrsångare

Vanlig.

Rörsångare

Ganska fåtalig, men ett par ex på olika platser.

Trastsångare

Vanlig, betydligt vanligare än rörsångare.

Härmsångare

Vanlig.

Höksångare

2sj vid Rundäle 17/6. 1sj i parken vid Bialowieza 21/6.

Ärtsångare

Vanlig.

Trädgårdssångare

Enstaka.

Törnsångare

Vanlig.

Svarthätta

Vanlig.

Lundsångare

1 ex vardera i Goniadz och Barwik 20/6.

Gransångare

Mycket vanlig.

Grönsångare

Mycket vanlig.

Lövsångare

Fåtalig, men enstaka ex på olika platser.

Kungsfågel

Enstaka.

Brandkronad kungsfågel

1sj i parken vid Bialowieza 21/6.

Svartvit flugsnappare

Enstaka.

Grå flugsnappare

Vanlig.

Mindre flugsnappare

Ett par ex sjungande vardera vid "Red trail" 20/6 och i Bialowieska 21-22/6.

Halsbandsflugsnappare

Ett par ex i Bialowieska 21-22/6.

Entita

Enstaka.

Talltita

1ex i Bialowieska 21/6.

Tofsmes

Enstaka.

Svartmes

Enstaka.

Blåmes

Vanlig.

Talgoxe

Vanlig.

Nötväcka

Vanlig.

Pungmes

Sammanlagt runt 5ex i Nemunasdeltat och Biebrza.

Sommargylling

Vanlig.

Törnskata

Vanlig.

Varfågel

Relativt vanlig, framför allt runt Siemianowska.

Nötskrika

Vanlig.

Skata

Enstaka.

Kaja

Enstaka.

Råka

Vanlig, den i särklass vanligaste kråkfågeln.

Kråka

Enstaka.

Korp

Vanlig.

Stare

Glädjande vanlig.

Gråsparv

Vanlig.

Pilfink

Vanlig.

Bofink

Vanlig.

Grönfink

Fåtalig på landsbygden i Polen och Litauen, vanlig i större samhällen och vid östersjökusten.

Steglits

Vanlig.

Gulhämsling

Sjunger i varje by.

Grönsiska

Enstaka.

Hämpling

Enstaka.

Mindre korsnäbb

Enstaka.

Rosenfink

Vanlig.

Stenknäck

1ex vid Kuriska näset 18/6, 1ex i parken vid Bialowieza 21/6.

Gulspurv

Vanlig.

Ortolanspurv

Relativt vanlig, framför allt runt Goniadz.

Sävsurv

Vanlig.